

Spørsmål til Udirs møte med friskoleorganisasjonene 6. mars 2024.

1. Fraværsgrense:

I forbindelse med høringen om fraværsgrensen i videregående (med høringsfrist 8. april): Udirs anbefaling er at alt fravær uansett grunn skal telle med, men med 15% fraværsgrense og at rektor i enkelte spesielle tilfeller kan godkjenne mer. Det foreslås at det ikke lenger skal være mulighet for å søke om organisert/selvstendig studiearbeid, men at dette også skal telle med i fraværsgrensen.

- a) Hva tenker Udir om dette for toppidrettsgymnas godkjent etter §2d (særskilt tilrettelagd vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett) og som også kan ha Olympiatoppens spesielle godkjenning hvor det stilles ytterligere krav om spesiell tilrettelegging for elever med hensyn til skolegang og toppidrettssatsing?
- b) Hvis det ikke lenger skal være mulighet til å søke om selvstendig studiearbeid som kan holdes utenfor fraværet, vil det bli betydelig vanskeligere å få toppidrettselever igjennom skolesystemet. Vi ser at det i forbindelse med fullføringsreformen blir mulighet i privatskoleloven at elever kan få utvidet rett til utdanning over 5 år, men det er vel ønskelig at flest mulig av elevene kan fullføre og bestå på 3 år?
- c) Hvis 20-dagers regelen ikke blir fjernet, spør vi om Udir har noen tanker om det kan bli spesielle fraværeregler for toppidrettsgymnasene siden de også må forholde seg til Olympiatoppens krav om spesiell tilrettelegging?

Svar: Skolene/organisasjonene må spille inn i høringen særlige forhold som man ønsker vurdert nå mens høringen er ute. Udir kan ikke diskutere det her mens høringen er ute.

<https://hoering.udir.no/Hoering/2854>

2. Tilskuddsmodell for private grunnskoler med statsstøtte:

Når og hvordan blir det søknadsbaserte distriktstilskuddet annonsert og gjort søkbart?

Svar: Dette vil bli publisert på nettsiden når det har blitt fastsatt i forskriftene. Søknadsmuligheten skal tre i kraft fra juli, så man forventer en snarlig avgjørelse.

3. Digitale vitnemål:

Skoler som er godkjent etter livssynshumanistisk læreplan har ikke fått sine fagkoder inn i Nasjonal vitnemålsdatabase. Dette betyr at elevene på disse skolene ikke får digitale vitnemål som andre elever. Er det mulig å gjøre noe med dette slik at disse elevene også får digitale vitnemål?

Svar: Det er et etterslep på en del koder, og jobbes med å utbedre dette. Per i dag klarer de ikke ta inn alle kodene. Det er meldt videre fra Udir, som holder i saken ovenfor NVB. Det blir nok dessverre ikke rettet opp i denne våren.

4. Mobilfri skole:

I Udir sine anbefalinger om bruk av mobiltelefoner i skolen står det at det omfatter mobiltelefoner og *smartklokker*. Er digitale smartklokker, eller det vi ofte kaller treningsklokker, et problem, eller mener Udir mobiltelefoner og *telefonklokker* i sine nye mobil-anbefalinger?

Svar: Det er en anbefaling, ikke forskrift. Det er et bevisst valg å ikke være for detaljert, men å overlate til den enkelte skole/ enkelte kommune å gjøre lokale vurderinger.

5. Vurderingsordninger:

Høsten 2023 fikk Montessori Norge gjennomslag for ønskede regelendringer om vurderingsordning i sine ungdomsskoler. Montessoriumskolene skal fra neste skoleår ha terminvurderinger uten karakter frem til året eleven skal ha sluttvurdering, og kun standpunkt som sluttvurdering, ikke muntlig og skriftlig eksamen på 10. trinn. Hva tenker Udir om terminvurderinger med karakter i offentlig ungdomsskole? Er det arbeid på gang eller noen signaler fra politisk hold om at offentlige læreplaner endres i samme retning?

Svar: Udir har ingen tanker om det ut over det forskriften sier per i dag. Det kan komme noe i NOU om kvalitetsutvikling i skolen.

6. Privatisteksamen:

En av våre skoler har en elev som ønsker å ta privatisteksamen i rumensk (moldovsk). Det finnes ingen fagkode og derfor ikke mulig å melde seg opp i dette språket. Vi lurer på hva som er kriteriene for å få et fremmedspråk på listen over mulige privatistfag? Eleven oppfatter dette som forskjellsbehandling når man kan ta privatisteksamen i både serbisk, kroatisk og bosnisk som er tre ganske like språk, og få full uttelling for alle tre.

Svar: Det er i dag mulig å ta privatisteksamen i 49 ulike språk. Når man tar stilling til om et språk skal gjøres tilgjengelig (for privatisteksamen), må en liste krav oppfylles; blant annet må det være et tilstrekkelig stort fagmiljø knyttet til språket. Det vil dessverre alltid være noen som ikke vil få mulighet til å gå opp i språk som de ønsker. Det er ingen plikt for staten å tilby privatisteksamen i alle fag.

7. Behov for skriftlig tolkningsuttalelse om når en friskole kan skrive ut en grunnskoleelev som har langvarig udokumentert fravær: **(se også spørsmål 17)**

Vi viser til brev fra Udir til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark datert 17.11.2023. Her sier Udir at en elev kan skrives ut ved langvarig fravær uten lovlig grunn når dette er avklart i avtalen ved inntak. I brevet henvises det også til Udir sin uttalelse [Utskriving av elever i frittstående grunnskoler ved reiser til utlandet utover innvilget permisjon](#) hvor det samme sies. I tillegg viser vi til Udires svar i møte med friskoleorganisasjonene 16.02.2023 hvor vi har notert at Udir svarte slik:

Udir mener det viktigste er å ha klare regler i kontrakten med elevene og bruke disse reglene likt på alle elever ved skolen. Én måneds sammenhengende, udokumentert fravær er lang nok periode til å kunne skrive ut en elev dersom dette er regulert i avtalen ved inntak. Men en friskole må også kunne skrive ut en elev dersom dette ikke er regulert i en avtale. Udir anbefaler da at skolen gjør det som er

mulig for å få kontakt, f.eks. sende brev og gi en frist for tilbakemelding. Dersom skolen ikke får svar innen fristen, skrives eleven ut. Her vil det i praksis gå mer enn en måned før eleven kan skrives ut. Forståelsen av hvordan utskrivning av elever kan gjøres, gjelder likt for grunnskoler og videregående skoler.

Det viser seg at langvarig, udokumentert fravær er blitt et økende problem. Noen langvarige fravær handler om sykdom som dokumenteres av lege. Dette håndterer skolen greit etter regelverket. Verre er det med de tilfellene som grenser opp mot sykdom, men som ikke er sykdom av en slik karakter at lege vil skrive en legeattest.

Spørsmål:

- a) Kan Udir lage en tolkningsuttalelse som kan publiseres på udir.no og gi de private skolene med rett til statstilskudd presis informasjon om når og på hvilken måte en elev kan skrives ut ved langvarig fravær?

Svar: Udir jobber ikke med det nå, men utelukker det ikke at det på sikt vil følges opp.

- b) Kan en slik tolkningsuttalelse også gi skolen hjelp til å vurdere hvilke situasjoner og perioder med udokumentert fravær (antall uker/måneder) som utløser en plikt for skolen til å informere barnevern og/eller kommunens/fylkeskommunens skoleavdeling?

Svar: Det er skjønnsmessige vurderinger i enkeltsaker som må legges til grunn. Uttalelsen om langvarig fravær som ligger ute på Udirs nettsider gjelder både offentlig og private skoler. Det følger også med link til barnevern. Hjemkommunene til barnet må vite om et barn som ikke får utdanningen og opplæringen det har krav på.

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/barn-som-ikke-moter-pa-skolen---for-skoler-og-skoleeiere/?depth=0&print=1>

8. Behov for skriftlig tolkningsuttalelse om ansattes rett eller ikke rett til representasjon når ansatte velger styremedlem med stemmerett:

Vi viser til spørsmål 3 i møte mellom Friskolenes Kontaktforum (FK) og Udir 6. mars 2019. Vi har notert dette:

Spørsmål: Hva er rett forståelse av disse tre alternativene:

- A. Når skolens ansatte har rett til fast representasjon (med stemmerett) i skolens styre, har de ikke rett til å ha representanter med møterett/uttalerett i tillegg.
- B. Når skolens ansatte har rett til fast representasjon (med stemmerett) i skolens styre, kan de velge å ha representanter med møterett/uttalerett i tillegg.
- C. Når skolens ansatte har rett til fast representasjon (med stemmerett) i skolens styre, må de ha representanter med møterett/uttalerett i tillegg.

Svar: Alternativ A er riktig, slik det står i prop. 80: "de har ikke krav på tilleggsrepresentasjon etter friskoleloven § 5-1". Dette er ikke til hinder for at skolens styre kan bestemme at de kan ha begge

deler. Udir mener fremdeles at de har gode argumenter for å ha ansatte i styret uten stemmerett, men ser at alternativ A er det som er i tråd med lovens forarbeider. De understreker imidlertid at det må være et lovgrunnlag som gir rett til representasjon med stemmerett. Flere klagesaker i KD viser at det ikke er nok at skolens vedtekter gir slik stemmerett til ansatte

Ved mange skoler hersker det usikkerhet om dette spørsmålet. Når det ikke finnes en tilgjengelig tolkningsuttalelse som forklarer det Udir har forklart til friskoleorganisasjonene, kan det lett oppstå både misforståelser og unødvendige motsetninger i personalet.

Spørsmål:

- Kan Udir lage en tolkningsuttalelse som beskriver ansattes representasjon med og uten stemmerett i skolens styre i ulike situasjoner, jf. beskrivelse ovenfor?

Svar: Udir må undersøke med KD før det kommer en tolkningsuttalelse. Styrets sammensetning og godkjente styremedlemmer er komplekst. Hensynet bak reglene skal være at de som er fullverdige medlemmer, og de som har møte- og uttalelsesrett, fyller ulike funksjoner. Det er Udirs oppfatning at tolkning C er rett, men må altså sjekke med KD og se nærmere på problemstillingen.

9. Overgangsordning – ny tilskuddsmodell høst 2024:

Vi takker Udir for informasjon om overgangsordningen som er beskrevet på Udirs nettside om tilskuddsatser for private grunnskoler.

Vi siterer fra [Prop. 1 S \(2023–2024\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no):

«Ny tilskotsmodell og utrekningspraksis tek til å gjelde hausten 2024. Endringane vil bli fasa inn over fem år, slik at ny tilskotsmodell og utrekningspraksis er fullt innfasa frå hausten 2028.

Overgangsordninga tek utgangspunkt i endringar mellom tilskotet skulen ville fått med dagens modell og utrekningspraksis, og det skulen får med ny modell.» «Privatskulane som får redusert tilskot, vil ha høve til å redusere utgiftene sine og tilpasse seg eit nytt tilskotsnivå.»

Spørsmål:

- Vi forstår begrunnelsen for å ha en overgangsmodell for skoler som får redusert tilskudd, men hva er begrunnelsen for at skoler som får økt tilskudd, også skal ha overgangstid, da det for disse skolene ikke vil være problemer med å omstille seg til ny tilskuddsmodell

Svar: Udir vet ikke hva som vil skje her, de har ikke fått svar tilbake fra KD. Må få komme tilbake til oss.

10. Fullføringsrett på videregående skole og «meir opplæring» i forskrift til ny privatskolelov:

Vi viser til forslag til ny forskrift til privatskoleloven § 2-3 om mer opplæring. Lovbestemmelsen som hjemler disse forskriftsreglene, sier at "retten til videregående opplæring etter dette kapittelet varer fram til ein har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse". Ordlyden i forskriften kan se ut til å innskrenke retten som ligger i loven ved at man bruker ordlyden "elever som har *gjennomført* opplæringa, men ikke har bestått...". Ordet gjennomført kan fort oppfattes som fullført, noe som vil

være feil i denne sammenhengen i og med at fullført opplæring innebærer bestått standpunkt karakter.

Ved gjennomlesing av merknadene til forslag til ny opplæringslov-forskrift ser vi at regelverket for fylkeskommunale skoler og friskoler er tenkt ulikt. Fylkeskommunen har plikt til å gi meropplæring og den får stor fleksibilitet i å organisere meropplæringen. I privatskoleforskriften omtales denne fleksibiliteten ikke, og den private skolen har ikke plikt til å gi mer opplæring.

Meropplæring kan bli en økonomisk belastning for den private skolen dersom følgende skjer:

- Meropplæring som elever mottar i tillegg til ordinær elevplass (100%) utløser ikke tilskudd
- Skolen fyller opp med deltidselever innenfor maksgrensen (bruk av kvoter)

Spørsmål:

- a) Kan Udir forklare hva begrepet «gjennomført opplæring» i forslag til ny forskrift til privatskoleloven er ment å bety? Gi gjerne eksempler på ulike situasjoner for elever i vg1 som kan tas inn til meropplæring samtidig som de starter nytt skoleår i vg2. Hva med elever som slutter ved juletider? Hva med elever som fullfører og får bestått, men styrker til eksamen. Osv.
- b) Kan en privat skole med rett til statstilskudd organisere meropplæring som «skreddersydde» kurs for noen elever med komprimert timetall i faget?
- c) Dersom en skole velger å gi noen elever meropplæring i fag fra vg1 samtidig som de tas inn på vg2, vil skolen få 105% tilskudd for disse elevene dersom de har en studiebelastning dette skoleåret som tilsvarer 105%?
- d) Vil en elev som har fullført og fått bestått karakter i vg2, men strøket til eksamen, slippe å gå opp til ny eksamen dersom skolen gir eleven meropplæring i vg3 med sikte på ny standpunkt karakter i vg2-faget hvor eleven strøk til eksamen og dermed ikke fikk bestått i faget?
- e) Hva ligger i begrepet «ikke rett til opplæring» etter 1. august 2024? Kan Udir presisere hvilke elevkategorier som ikke har rett til videregående opplæring?
- f) Kan en elev som har gått på privat skole med rett til statstilskudd motta meropplæring ved en annen privat skole med rett til statstilskudd?
- g) Kan en elev som tidligere har gått på en offentlig skole, motta meropplæring ved en privat skole med rett til statstilskudd?
- h) Er det tekniske eller juridiske problemer knyttet til det å tillate at elever som mottar meropplæring (den avsatte kvoten ved inntak), kan tas inn utover skolens godkjente elevtall for å sikre at skolen ikke får inntektstap når elever som trenger meropplæring tas inn som deltidselever?

Svar: Udir jobber intenst med å oppsummere høringsen, og skal sende en anbefaling til departementet før påske. Udir kan ikke diskutere innholdet ennå, men kan opplyse at de skal komme med veiledning før skolestart, og mange av disse punktene er spilt inn i høringsen. Udir mener selv at svært mye omkring dette burde vært fastsatt for en stund siden, men de ikke kommet lenger enn de har. KD tar sikte på å vedta loven før sommeren, informasjon vil komme som en del av denne prosessen, og vil legges ut på udir.no.

11. Skoleregler og permisjonsregler:

Vi ser et behov for å få klargjort hvorvidt private skoler må kunngjøre forskrift om skoleregler, retningslinjer om permisjon mv slik som kommuner og fylkeskommuner må. Det følger av ny opplæringslov at skoleregler, retningslinjer om permisjon mv i offentlig skole er forskrifter, og etter at den nye loven trer i kraft skal disse kunngjøres. I privatskoleloven brukes ikke ordet forskrift i loven i dag, og heller ikke etter den nye bestemmelsen i privatskolelova § 5A-7. Ordet skoleregler benyttes derimot i både opplæringsloven og privatskoleloven.

Merknadene til den nye privatskolelova § 5A-7 sier at bestemmelsen i hovedsak er en videreføring av gjeldene rett, men den henviser også til merknadene til opplæringsloven:

Til § 5A-7 Skolereglar

Paragrafen er i hovudsak ei vidareføring av dagens [§ 3-9](#), og han er endra i samsvar med ny opplæringslov § 10-7. I samsvar med [privatskolelova § 5-2](#) andre ledd bokstav d er det presisert at det er styret til skolen som fastset skolereglane. *Sjå også merknaden til § 10-7 i ny opplæringslov.* I merkandene til § 10-7 står det blant annet følgende om skolereglene i offentlige skoler:

«Skolereglane må vedtakast i form av ei forskrift. I [forvaltningslova kapittel VII](#) er det krav til forskrifter, mellom anna krav til prosess, form og kunngjering. Skolereglane skal kunngjerast i Norsk Lovtidend, jf. [forvaltningslova § 38](#) første ledd bokstav c.»

Det står ikke eksplisitt i loven at private skoler skal fastsette lokale forskrifter og når det gjelder kunngjøring er det som sagt kun en henvisning til merknadene til opplæringsloven. Videre nevnes ikke private skoler i artikkelen på Udir sine nettsider om [Lokale forskrifter etter ny opplæringslov](#). Tilsvarende gjelder for retningslinjer om permisjon fra skolen. Det følger av ny 3-13 første avsnitt i privatskoleloven at private skoler må lage egne retningslinjer om permisjon fra skolen.

I Prop 57 L (2022-2023) står følgende merknad til § 3-13:

«Til § 3-13 Permisjon frå den pliktige grunnskoleopplæringa

Paragrafen vidarefører i hovudsak dagens § 3-13, men paragrafen er endra slik at han er i samsvar med ny opplæringslov § 2-2 fjerde og femte ledd.

Sjå merknadene til ny opplæringslov § 2-2 fjerde og femte ledd.

Første ledd inneber at skolen kan gi permisjon dersom eleven får ei opplæring som samla sett er forsvarleg. Fordi privatskolar får statstilskot per faktisk elev, kan ikkje permisjonen vere meir omfattande enn at det er klart at eleven framleis er elev ved skolen.

Etter første ledd andre punktum er det eit krav om at skolen skal ha retningslinjer om permisjon frå skolen. Dette er nytt og må sjåast i samanheng med kravet i forslaget til ny opplæringslov om at kommunen skal gi forskrift om permisjon frå grunnskoleopplæringa.»

Vi forstår det slik at kommunene skal lage forskrift om permisjon fra grunnskolen, og disse nye forskriftene skal kunngjøres.

Skolereglene ved private skoler er også bestemmende for rettigheter og plikter for barn og foreldre på private skoler, jf. definisjonen av en forskrift i fvl § 2 bokstav c. I ny forskrift til privatskoleloven foreslår direktoratet likevel ikke å bruke begrepet forskrift om skolereglene. Vi ser at når det gjelder å treffe enkeltvedtak, tydeliggjøres bestemmelsene. Men når det gjelder forskrifter, er det motsatt. At det er forskrift, står i opplæringsloven, men ikke i privatskoleloven.

Spørsmål:

- a) Har skolereglement, regler om permisjon og inntak på private skoler status som lokale forskrifter på lik linje med det som gjelder for offentlige skoler etter ny forskrift til opplæringsloven?

Svar: Overordnet vil Udir si at private skoler ikke er offentlige organer, men i privatskoleregelverket har man sagt at forvaltningsloven gjelder mm (mer spesifiser i ny forskrift): Altså spesialregulert.

- b) Hvis svaret er ja på første spørsmål, følger dette spørsmålet: Skal forskriftene kunngjøres i Norsk Lovtidend?

Svar: Det er et bevisst valg at man i ny opplæringslov skriver retningslinje, for er ikke en forskrift, og skal følgelig ikke sendes til lovdata.

12. Bruk av egenkapital og inntekter ved nedleggelse av tilleggsvirksomhet:

Etter økonomiforskrift til privatskoleloven § 6-1 skal tilleggsvirksomheter ved en skole samlet sett være «sjølvfinansierte». Inntektene fra tilleggsvirksomhetene skal brukes til opplæring i tråd med godkjenningen og komme elevene til gode. Etter første ledd andre punktum kan inntekter fra tilleggsvirksomhet også brukes til å finansiere tilleggsvirksomhet. Videre følger det av § 6-3 i økonomiforskriften at «dersom rekneskapen eitt år viser overskot, kan styret vedta å disponere inntil 25 % av totalt inntektsgrunnlag til skolens egenkapital. Totalt inntektsgrunnlag er summen av alle skolen sine inntekter i rekneskapsåret.»

Skolen skal sende inn avdelingsregnskap dersom skolen driver tilleggsvirksomhet etter [§ 2-2](#) og [§ 7-1](#), jf. økonomiforskriften § 8-1 tredje ledd andre punktum. Friskoleorganisasjonene har forstått det slik at den delen av et overskudd som kommer fra tilleggsvirksomhet, kan føres til en egenkapital som kan brukes til tilleggsvirksomhet (og naturligvis vanlig skoledrift) når skolen er i drift.

En videreføring av denne forståelsen er at tilleggsvirksomhetene samlet sett må kunne gå i underskudd et år, men at dette underskuddet dekkes opp av den frie egenkapitalen fra overskudd fra tilleggsvirksomhet tidligere år. Dette forutsetter at det er tydelig ført i regnskapet at det er snakk om inntekter fra tilleggsvirksomheten.

Friskoleorganisasjonene er mer usikre på tilfeller hvor tilleggsvirksomhetene samlet sett går i underskudd, samtidig som det *ikke* finnes en buffer fra tidligere overskudd i tilleggsvirksomhet. Det er helt klart ulovlig å dekke et underskudd med «statstilskott, skolepengar og inntekter frå skoleverksemda» jf andre ledd i § 6-1. Vi ser imidlertid for oss at eierne kan gi garanti for at underskuddet skal dekkes, og dermed berges tilleggsvirksomheten fra konkurs.

Et annet spørsmål er hva som skjer hvis en tilleggsvirksomhet legges ned, men skoledriften fortsetter. Hvis hele skoledriften legges ned, står skolen fritt til å disponere eiendeler og midler som *stammer* fra tilleggsvirksomheten, jf. økonomiforskriften § 9-2. Når skolen er i drift, skal imidlertid inntektene fra tilleggsvirksomhetene brukes til opplæring i tråd med godkjenningen og komme elevene til gode, eller brukes inn i tilleggsvirksomhetene, jf. økonomiforskriften § 6-1 første ledd. Skolen kan videre ikke gi utbytte eller overføre overskudd fra inntekter fra tilleggsvirksomhet til eierne eller deres nærstående etter fjerde ledd i § 6-1.

Vi mener det er klart at gaver eller dugnadsarbeid som er gitt til tilleggsvirksomheten må kunne overføres til eierne ved en nedleggelse av **kun** en tilleggsvirksomhet (for eksempel nedleggelse av

internatdrift). Men en nedleggelse av tilleggsvirksomhet som f.eks internat, reiser en del andre spørsmål.

Vi nevner noen problemstillinger:

Hvordan skal eierne forholde seg til verdiøkningen på internatbygget eller andre inntekter fra tilleggsvirksomheten? Det kan være inntekter fra utleie av internatbygg, økning av verdi på internatbygg pga oppussing mv. For internat vil det være slik at disse inntektene knyttes direkte opp mot kapital som ikke stammer fra skolepenger eller statsstøtte.

Ved andre former for tilleggsvirksomhet vil inntekter i tilleggsvirksomhet være knyttet opp mot midler som stammer fra staten, f.eks ved utleie av skolelokaler hvor skolebygget er finansiert ved bl.a statsstøtte.

Spørsmål:

- a) Kan Udir bekrefte at det er riktig tolkning at tilleggsvirksomheter samlet sett kan gå i underskudd dersom denne dekkes opp av den frie egenkapitalen fra tidligere år? Enkeltskoler kan kontakte ststtsforvelter med egne problemstillinger (enkelthenvendelsr. Udir svarer på generelt grunnlag.

Svar: Under forutsetningen som er gitt, og bare da, åpner regelverket for det, ja.

- b) Er det også lovlig å føre et negativt årsresultat i tilleggsvirksomhetene på egenkapitalen som er avgrenset til å gjelde tilleggsvirksomhetene, dersom dette fører til negativ egenkapital for tilleggsvirksomhetene? Ev. under hvilke forutsetninger ville en slik disposisjon være lovlig?

Svar: Gitt at tilleggsvirksomheten går i minus det året, og det året dekkes av skolepenger osv, så åpner ikke regelverk for det, nei. (Å låne fra kommende år er ikke greit)

- c) Hvordan skal inntekter/overskudd fra tilleggsvirksomhet behandles hvis selve tilleggsvirksomheten legges ned, men ikke skoledriften? Vil Udir se på hvor inntekter/overskuddet stammer fra, altså behandle «overskudd» fra tilleggsvirksomhet forskjellig avhengig av hvor overskuddet i tilleggsvirksomhet stammer fra?

Svar: Udir kan ikke se at dette er vurdert i tilsynssaker tidligere, noe som begrenser svaret. Vurderingen når skoledriften består, er at det er reglene i økonomiforskrifter kap 6 som gjelder. Når det gjelder enkeltsaken må skolen selv spørre statsforvalter med alle vurderinger og tilleggsopplysninger som gjelder. Statsforvalter må løfte videre for Udir.

- d) Hva blir rett regnskapsføring for å håndtere ulike situasjoner som nevnt i pkt c) ovenfor?

Svar: Udir kan ikke gi et generelt svar.

Relevant informasjon om innsendelse av årsregnskap: I år er det ikke den samme løsningen som tidligere. Det er opprettet en midlertidig løsning, som skal se nokså lik ut som den forrige. Udir håper den ikke vil by på problemer, men vil ha god brukerstøtte. Det er ønske om å opprette en referansegruppe for å få til en utredning omkring støttetjenester for hele sektoren. Udir vil sende en skriftlig henvendelse om dette.

13. Fjernundervisning

Privatskoleloven endres 01.08.2024. Ny § 1-2 omhandler kjøp av opplæringstjenester:

Lova gjeld ikkje kjøp av opplæringstjenester med unntak av kjøp av opplæringstjenester ved gjennomføring av fjernundervisning i samsvar med § 3-4 a.

I Prop 57 L (2022-2023) sier departementet følgende om fjernundervisning og kjøp av opplæringstjenester, jf. proposisjonens kap. 66.5.7:

«Departementet er samd med dei høyringsinstansane som peikar på behovet for at privatskolane både må kunne kjøpe og selje fjernundervisningstjenester for å kunne sikre moglegheita for samarbeid mellom skolane. Privatskolelova har ikkje noko forbod mot sal av tenester. Etter privatskolelova § 2-2 kan ein privatskole drive tilleggsverksemd som er nært knytt til skoleverksemda, og som utgjer ein mindre del av den totale verksemda. Sal av fjernundervisningstjenester til annan privatskole vil etter vurderinga til departementet vere nært knytt til skoleverksemda. Departementet meiner det er tenleg at skolar kan samarbeide om tilbod, og at lova ikkje skal vere til hinder for dette.»

Spørsmål:

- a) Må skoler som vil selge fjernundervisning i f.eks. spansk til en annen friskole, søke om å få godkjent som tilleggsvirksomhet salg av fjernundervisning? Eller kan skoler gjøre avtaler om salg og kjøp av slike tjenester uten å måtte søke om godkjenning først? Dvs hjemler loven salg av fjernundervisning uten at det må søkes om dette etter økonomiforskriften § 7-1 andre ledd?

Svar: Ja, med mindre det er omtalt i privatskolelovgivningen/ økonomiforskriftene §7- 1, må det søkes om.

Hvis Udir mener det er behov for å forskriftsfeste retten til å selge opplæringstjenester, foreslår vi at et slikt salg tas inn i listen i økonomiforskriften § 7-1 Tilleggsverksemd: m) sal av fjernundervisning til elever ved andre skolar.

- b) Spørsmål dersom skolene må søke om å få godkjent tilleggsvirksomheten salg av fjernundervisningstjenester:
Hva skal søknad om å få opprette tilleggsvirksomheten salg av fjernundervisning inneholde, og når må Udir senest ha slike søknader for at skolene skal ha mulighet til å begynne med slik tilleggsvirksomhet høsten 2024 og senere?

Svar: Udir har ikke mulighet til å behandle en søknad etter nytt regelverk før det nye regelverket er tredd i kraft, dette skjer i august. Søknad om tilleggsvirksomhet sendes på vanlig måte via «tavla»/Udir.no, akkurat som andre tilleggsvirksomhet.

- c) Kan Udir bekrefte at i private skoler med rett til statstilskudd vil elever også etter nye bestemmelser om fjernundervisning ikke ha rett til å få fjernundervisning ved sykdom, skolevegring eller andre tilsvarende spesielle situasjoner?

Svar: Udir har svart Statsforvalter i Oslo og Viken på dette i januar 2024, det var en oppfølging

av tidligere uttalelse. Uttalelsen klargjorde at lærere i private skoler kan ikke i samme grad som lærere ved offentlig skole pålegges å reise hjem til elever.

Sine Solheim skal sende oss uttalelsen, men i grove trekk slår den fast at det som står i sakkyndig vurdering er det som gjelder – altså at undervisning kan foregå digitalt. Sakkyndigvurdering og vedtak må si det, og da må skolen følge det opp. Mange forbehold tas med i vurdering og vedtak om fjernundervisning.

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/privatskole/private-skoler/rett-til-digital-hjemmeundervisning-for-elever-ved-privatskoler/>

14. Læreplaner for 6A-skoler

Udir skriver i artikkelen [Starte og drive skoler godkjent etter privatskoleloven 6A | udir.no](#)

Skolene må utarbeide læreplaner for alle fag/kurs skolen ønsker å tilby. Skolens læreplan(er) må inneholde formål for opplæringen, omtale av hovedområder for de ulike fagene i hvert kurstilbud, kompetansemål som beskriver hvilken kompetanse elevene skal ha etter endt opplæring og etter hvert årstrinn dersom opplæringen strekker seg over flere år. Skolen må også ha en omtale av hvordan skolen skal organisere opplæringen.

Udir skriver 22.11.2023 i foreløpig vurdering av søknad for Bibelskolen Bildøy Bergen: «Vi anbefaler lik struktur på alle læreplanene, fortrinnsvis i tråd med LK20, dvs. om faget og kompetansemål og vurdering.» Vi opplever en viss motstrid mellom disse to utsagnene fra Udir.

Udirs nettside [Starte og drive skoler godkjent etter privatskoleloven 6A | udir.no](#) gir informasjon om hvilke endringer som en skole må søke om å få gjøre og hvilke endringer skolen kan gjøre uten søknad. Eksempel på endring som ikke krever søknad, er «endring av tidligere godkjent reglement eller eksamensform og vurderingsmåte». Vi forstår det slik at dette kan være å endre fra skriftlig eksamen til muntlig eksamen eller endre fra gradert karakterskala til todelt skala (bestått/ikke bestått).

Spørsmål:

- a) Hvilken struktur skal 6A-skolene (særlig bibelskolene) fortrinnsvis følge? Den strukturen som det opplyses om på Udirs nettsider eller strukturen i læreplanen LK20?

Svar: Det er ikke et krav om at man må følge en spesiell struktur, men det er et krav at man må ha en struktur: Formål, kompetansemål osv skal gi mening og samsvar for lærere, elever og for Udir som jo skal vurdere innholdet. En anbefaling vil være å gå ut fra den offentlig godkjente læreplanen LK20.

- b) Kan Udir bekrefte at en 6A-skole kan endre sin læreplan fra eksamensformen skriftlig eksamen til muntlig eksamen eller endre sin vurderingsmåte fra gradert karakterskala til todelt skala (bestått/ikke bestått) uten å søke Udir om dette?

Svar: Nei, Udir kan ikke bekrefte det, fordi vurderingsordning er en del av læreplanen. Ved mindre endringer i læreplan kan man ta kontakt og søke utover ordinær søknadsfrist, da kommer det an på kapasitet om man får behandlet endringen.

- c) At en skole kan endre eksamensform uten søknad, betyr det at en skole som har fått godkjent en læreplan hvor eksamen i faget inngår i sluttevalueringen, kan endre sluttevalueringen til å være helt uten avsluttende eksamen?

Svar: Udir kan ikke svare bekreftende på det, som nevnt i forrige svar er vurderingsordning en del av læreplanen. Det vil anbefales å ta kontakt ved en slik endring.

15. Trygg skolevei:

De fleste steinerskoler har elever som har behov for skyss, mange også fra nabokommuner. En av dem er Steinerskolen på Ringerike, der elevene kommer med buss. Bussene har hittil snudd for å slippe av elevene på trygt sted på rett side av trafikkert vei (krysset mellom riksvei 241 og Gamleveien), men nå har Ruter varslet at de vil slutte med denne praksisen. Foreldre og skole fortviler over dette.

- Kan Udir sørge for at det etableres en praksis som medfører at elever alltid skal slippes av på et trygt sted, fortrinnsvis en bussholdeplass?

Svar: Spørsmålet må løftes for kommunen det gjelder, eventuelt løftes for statsforvalter. Skoleveien skal være trygget gjennom regelverk for skyss, og barnets beste skal være veiledende for praksis.

16. Endringer i ny opplæringslov og ny privatskolelov. En presisering?

I dagens Privatskolelov finner vi følgende formulering under § 3-6. **Spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk teneste:** (..) *Den pedagogisk-psykologiske tenesta i vertskommunen skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje betre til rette for elevar med særlege behov.*

Denne formuleringen ser vi derimot ikke i oversikten over "Paragrafer i privatskoleloven som endres 01.08.2024" - altså ny privatskolelov § 3-6

(https://kff.no/_service/327/download/id/1051025/name/Endrede+paragrafer+i+privatskoleloven+01.08.2024.pdf)

Vi leser om PPTs mer generelle støttende rolle overfor skolene i ny opplæringslov under § 11-13. **Pedagogisk-psykologisk teneste**

Kommunen og fylkeskommunen skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolane i det førebyggjande arbeidet for å gi eit inkluderande opplæringstilbod til elevar som kan ha behov for tilrettelegging av opplæringa. Tenesta skal

- a. støtte og rettleie skolane i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og i å setje inn tiltak så tidleg som mogleg når det trengst

- b. hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbudet blir så inkluderende og godt tilrettelagt som mogleg

Der lova eller forskrift til lova krev sakkunnig vurdering, er det den pedagogisk-psykologiske tenesta som skal utarbeide vurderinga.

Departementet kan gi forskrift om i kva andre tilfelle den pedagogisk-psykologiske tenesta skal utarbeide sakkunnige vurderingar.

Spørsmål:

- Vi antar at PPT fortsatt skal ha en tilsvarende rolle overfor friskolene når det gjelder kompetanse- og organisasjonsbygging som beskrevet i dagens paragraf 3-6 i Privatskoleloven. Er det en feil at denne formuleringen ikke fremkommer i endringene relatert til ny opplæringslov fra august 2024?

Svar: Det ser ut til at det er §3, punkt 6, siste ledd som savnes? Udir tar forbehold, men ser at 3-6 relativt uendret, men at det siste leddet mangler, og at det ikke er ivaretatt noe annet sted opplæringsloven. Udir må grave i det, men antar, med forbehold, at setningen har falt ut ved en feil.

17. Langvarig fravær hos elever i friskoler og oppsigelse av skoleplass

Friskoleorganisasjonene hadde dette spørsmålet oppe hos Udir i 2022.

Vårt interne referatet fra 16.02.2022 gir følgende spørsmål og svar (svært forkortet):

(...) Vi forstår dette slik at en frittstående skole (både grunnskoler og videregående skoler) kan skrive ut en elev som har langvarig, udokumentert fravær dersom dette er skrevet inn i en kontraktmessig avtale som foreldrene (eller eleven når eleven er over 18 år) signerer ved inntak av eleven.

Spørsmål:

Hvor lenge må det udokumenterte fraværet ha vart før eleven kan skrives ut. Er minst én måned tilstrekkelig, jf. Innst.O.nr. 80 (2002-2003 - merknad til vedtaket om § 5-1, eller må det udokumenterte fraværet ha vart i «flere måneder»?

SVAR (vår utheving):

*Udir mener det viktigste er å ha klare regler i kontrakten med elevene og bruke disse reglene likt på alle elever ved skolen. Én måneds sammenhengende, udokumentert fravær er lang nok periode til å kunne skrive ut en elev dersom dette er regulert i avtalen ved inntak. **Men en friskole må også kunne skrive ut en elev dersom dette ikke er regulert i en avtale. Udir anbefaler da at skolen gjør det som er mulig for å få kontakt, f.eks. sende brev og gi en frist for tilbakemelding. Dersom skolen ikke får svar innen fristen, skrives eleven ut. Her vil det i praksis gå mer enn en måned før eleven kan skrives ut. Forståelsen av hvordan utskrivning av elever kan gjøres, gjelder likt for grunnskoler og videregående skoler.***

Friskolene har på bakgrunn av avklaring i spørsmål og svar fra 16.02.2022 forstått regelverket slik at ved langvarig fravær (dvs 1 mnd eller mer) uten lovlig grunn, kan eleven skrives ut uten at en slik mulighet til utskrivning er tatt inn i avtalen med eleven/foreldre om inntak.

Nylig kom det nok en avklaring rundt dette fra Udir, skrevet til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Brevet "Ber om avklaring - Langvarig fravær i privat grunnskole og ansvaret til kommunen" er datert 17.11.23. Et utdrag derfra sier;

Hvorvidt en elev kan miste sin skoleplass i privatskolen ved ugyldig fravær vil dermed i utgangspunktet måtte reguleres i kontrakten mellom skolen og foreldrene. I Ot.prp.nr.37 (2006-2007) pkt. 17.5.4 står det blant annet at: «... Departementet er opptekte av at skolane skal opptre på ein ryddig måte overfor elev/foreldre. I den samanheng bør det vere sjølvstøtt at alle skolar har ein kontrakt som regulerer dei meir privatrettslege forhold som ikkje er regulerte i lova.» En slik kontrakt kan innebære at skolen gis rett til å si opp en skoleplass dersom det foreligger f.eks. vesentlig betalingsmislighold eller ugyldig fravær utover det som fremgår av kontrakten.

I en konkret sak fra en friskole i Telemark ble denne formuleringen tolket slik av Statsforvalteren at skolen ikke kunne si opp skoleplassen til en elev med udokumentert, langvarig fravær dersom dette ikke var regulert i elevkontrakt.

Spørsmål:

Vi forstår at det er en stor fordel om dette er tatt inn i og regulert gjennom en kontrakt, men det er likevel behov for tydelige retningslinjer om hva som er gjeldende regelverk og hvordan dette skal forstås.

Kan Udir oppklare på nytt om friskolene har forstått regelverket riktig når vi mener at ved langvarig fravær (dvs 1 mnd eller mer) uten lovlig grunn, kan eleven skrives ut uten at en slik mulighet til utskrivning er tatt inn i avtalen med eleven/foreldre om inntak?

Svar: Man kan skrive ut en elev etter fire ukers udokumentert fravær, selv om det ikke spesifiseres fire uker i kontrakten, men det er like fullt anbefalt å være tydelig på fire ukers- regel i kontrakten. Barnets beste skal ivaretas, og grundige og individuelle vurderinger må gjøres.

18. Om spesialpedagogisk tilrettelegging og krav i friskolers godkjente læreplaner:

Friskoler som har godkjente læreplaner etter "anerkjent pedagogisk retning" følger en bestemt pedagogisk metode/praksis som ligger til grunn for undervisning og organisering av skoledagen m.m., og som er gjennomgående beskrevet i læreplanen.

Flere av disse skolene opplever jevnlig utfordringer i møte med PPT når det gjelder elever med behov for vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Utfordringen går på at PPT ikke kjenner skolens læreplan tilstrekkelig (i noen tilfeller ikke i det hele tatt). Resultatet kan være at sakkyndig vurdering og beskrevne tiltak for tilrettelegging dermed kan fravike i stor grad fra grunnprinsipper, praksis og organisering som er en essensiell del av pedagogikken ved skolen. Når slikt oppstår er det vanskelig for skolen/lærere å vite hva som er påkrevd når det gjelder å møte elevens behov, uten at man samtidig avviker fra den læreplanen man er godkjent etter og forpliktet av. Det kan i verste fall føre til at man i praksis får en "skole i skolen", der man gjør noe helt annet for én eller noen få elever.

Vi er kjent med at direktoratet tidligere har uttalt at PPT *må* gjøre seg kjent med skolens godkjente læreplan, og skrive sakkyndige vurderinger/tiltak basert på denne. Vi ser likevel at dette ikke alltid skjer i praksis, PP-rådgivere byttes ut osv., og skolene kan oppleve at de ikke når gjennom i samarbeidet med PPT rundt hva som er mulig og ønskelig i henhold til læreplanen de følger.

I en enkeltsak ved en montessoriskole der denne problemsstillingen var aktuell, og der skolen ikke så at de kunne tilrettelegge for den aktuelle eleven slik PPT beskrev, uten å avvike i svært stor grad fra kravene i læreplanen, kontaktet de jurist for å be om en vurdering av krav og regelverk. Slik vi forstår det konkluderte juristen med at

- Montessoriskoler kan ikke pålegges å gjennomføre pedagogiske tiltak som avviker fra deres godkjente læreplan i forbindelse med spesialundervisning.

Spørsmål:

Er Udir enige i denne konklusjonen, om at skoler godkjent etter *anerkjent pedagogisk retning* ikke kan pålegges spesialpedagogiske tiltak som avviker fra deres godkjente læreplan?

Svar: Skolene må samarbeide med PP-tjenesten, og tilrettelegge for at de skal bli kjent med skolen og med læreplanen.

Udir er ikke enige i påstanden/ konklusjonen, grensen går ved «annen læreplan»: PP-tjenesten kan ikke pålegge at en elev skal ha spesialundervisning og følge offentlig læreplan, men det kan være store avvik fra læreplanen skolen følger i den tilrettelagte undervisningen, selv om sakkyndigvurdering skal baseres på skolens læreplan.

Må ha kontakt med kommunene. Grensen går i det man er over i en annen læreplan. Ny læreplan (eller var det opplæringslov?) fastslår at økonomi aldri skal være grunn til at man ikke skal følge opp vedtak. Si ifra til statsforvalteren. Om skolen opplever at sakkyndigvurdering ikke er til elevens beste, må man informere statsforvalter, slik at de kan føre tilsyn.

19. Skolebidragsindikator

Vi er kjent med at «fra og med 2021 leveres ikke skolebidragsindikatorer for private skoler, grunnet §7 i ny statistikklov som spesifiserer at «offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet og dermed avsløre enkeltopplysninger», jf [Dokumentasjon av skolebidragsindikatorer for grunnskolen. Indikatorer beregnet for Utdanningsdirektoratet 2022 \(ssb.no\)](#) side 9.

Statistikkloven § 7 lyder slik:

- (1) Offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet og dermed avsløre enkeltopplysninger.
- (2) Første ledd gjelder ikke når unntak følger av statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen.
- (3) Det kan gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten er en offentlig myndighet, og hensynet til beskyttelse av det offentliges interesser er ivaretatt. Det kan også gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten har samtykket, eller dersom opplysningene er åpent tilgjengelige.

Spørsmål:

Kan Udir redegjøre for grunnen til at samtlige privatskoler, også de store skolene som KG, utelates fra statistikk om skolebidragsindikatorer, mens kommunale skoler med elevtall helt ned til 40 på ett av hovedtrinnene (f.eks 5.-7- trinn) tas med i statistikken?

Svar:

Det er Statistisk Sentralbyrå (SSB) som beregner skolebidragsindikatorerne for grunnskolen. Fra og med 2021 besluttet SSB at de ikke lenger kunne levere ut tall for private skoler grunnet §7 i ny statistikklov som spesifiserer at «offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet. En skole regnes som en statistisk enhet, men det er unntak for offentlige skoler (se 3. ledd).

Der er altså ikke Utdanningsdirektoratet som har besluttet at vi ikke kan publisere tall for private skoler. Vi publiserer tall for private skoler i alle de statistikkene vi selv produserer.